

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

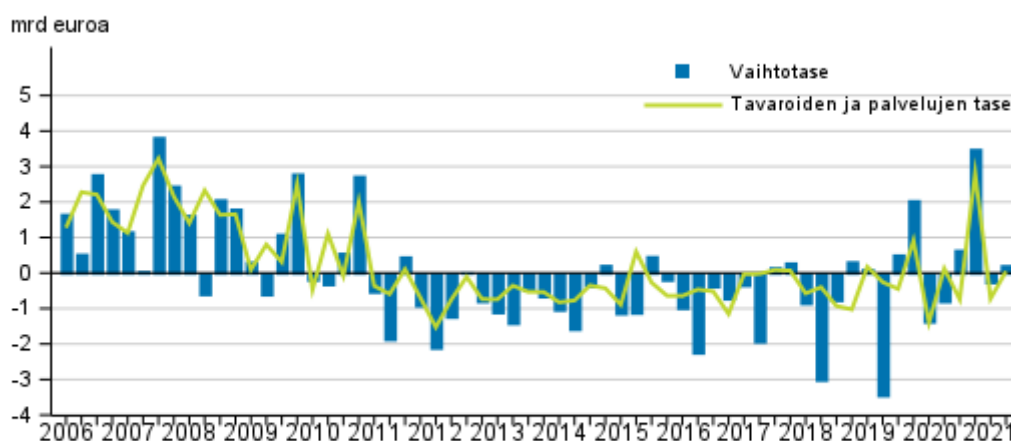
2021, 2. neljännes

Vaihtotase oli ylijäämäinen ja ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui vuoden 2021 toisella neljänneksellä

Korjaus 13.10.2021. Liitetaulukkoa 4 on korjattu. Korjatut kohdat on merkitty punaisella.

Vaihtotase oli 0,2 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2021 toisella neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 19 prosenttia vuodentakaisesta. Tavaratuonti kasvoi 22 prosenttia. Samanaikaisesti palveluvienti kasvoi 9 prosenttia vuodentakaisesta, kun taas palveluiden tuonti nousi 7 prosenttia. Ensitulon tili oli ylijäämäinen. Edelliseen neljännekseen verrattuna ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase

Vaihtotase

Vuoden 2021 toisella neljänneksellä vaihtotase oli 0,2 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen neljän neljänneksen liukuva summa oli 4,1 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli tasapainossa. Vaihtotaseen alaristä ensitulon tili oli 0,9 miljardia euroa ylijäämäinen, kun taas tulojen uudelleenjaon tili oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen.

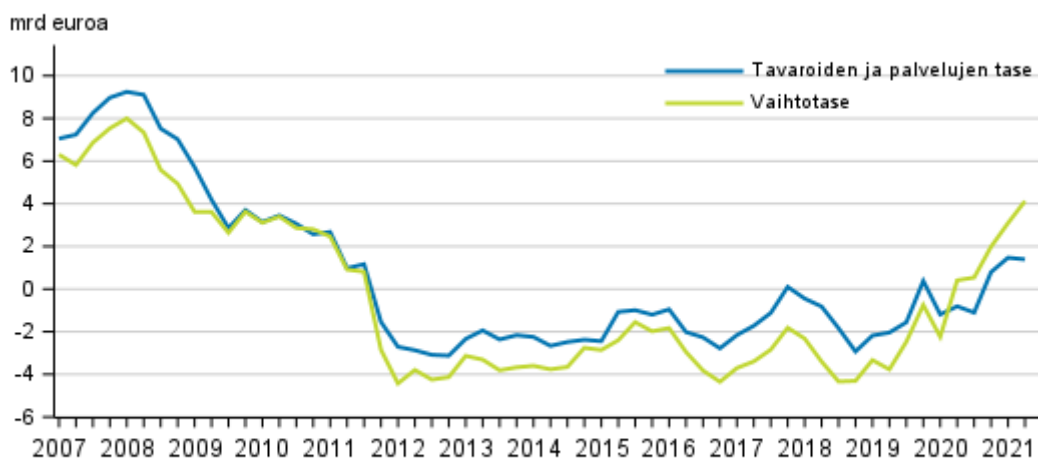
Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen toisella neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,9 miljardia euroa ylijäämäinen. Palvelutase oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2021 toisella neljänneksellä.

Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 19 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 16,7 miljardia euroa siinä missä maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo kasvoi 22 prosenttia vuodentakaisesta 15,9 miljardiin euroon. Palveluviennin arvo kasvoi 9 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 6,2 miljardia euroa. Samaan aikaan palvelutuonnin arvo nousi 7 prosenttia vuodentakaisesta 6,9 miljardiin euroon.

Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Ensitulo

Ensituloa maksettiin nettomääräisesti Suomeen 0,9 miljardia euroa vuoden 2021 toisella neljänneksellä. Ensituloa maksettiin Suomesta ulkomaille 4,6 miljardia euroa, siinä missä ensituloa maksettiin ulkomailta Suomeen 5,5 miljardia euroa.

Vuoden 2021 toisella neljänneksellä omaisuustuloja maksettiin nettomääräisesti Suomeen 0,9 miljardia euroa, kun ulkomailta Suomeen omaisuustuloja maksettiin 5,2 miljardia euroa ja Suomesta ulkomaille 4,3 miljardia euroa. Nettomääräisesti eniten omaisuustuloja ulkomailta Suomeen maksettiin toisella neljänneksellä suorien sijoitusten muodossa, 1,5 miljardia euroa.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2021 toisella neljänneksellä.

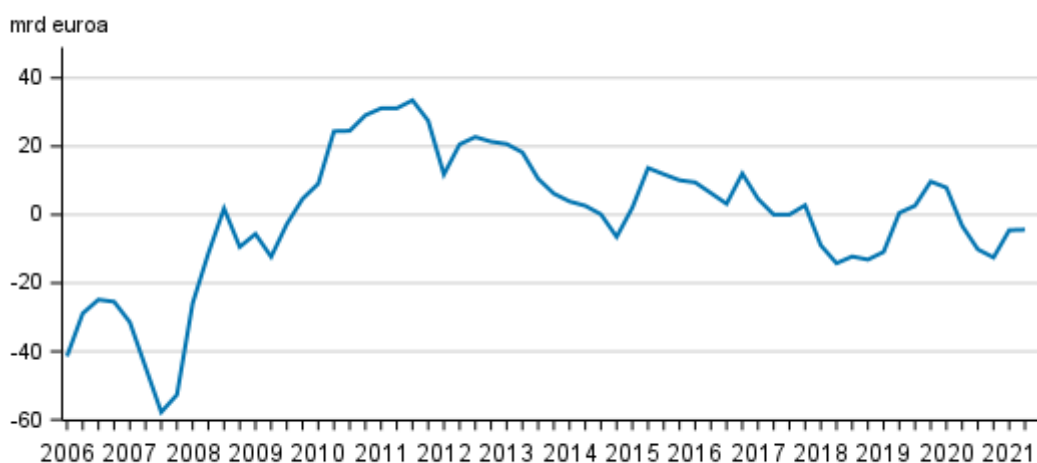
Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Bruttovelat suuremmat kuin bruttosaamiset

Vuoden 2021 toisen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia 888,0 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja 892,4 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli bruttosaamisten ja -velkojen erotus, oli siten -4,4 miljardia euroa, kun velkoja oli enemmän kuin saamisia. Bruttovelat kasvoivat ensimmäiseltä neljännekseltä portfoliosijoitusten velkakannan kasvun johdosta. Portfoliosijoitukset kasvattivat myös bruttosaamisten kantaa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui hieman vuoden 2021 ensimmäiseltä neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -4,5 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman muutoksesta rahoitustaloustoimet selittivät 3,6 miljardia, kun taas hinta-, valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset -3,5 miljardia euroa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Portfoliosijoitukset ulkomaille ja Suomeen kasvoivat

Sijoituslajeittain tarkasteltuna bruttosaamisia ulkomailta oli vuoden 2021 toisen neljänneksen lopulla eniten portfoliosijoituksien muodossa. Portfoliosijoitusten saamiset kasvoivat edeltävästä neljänneksestä. Vuoden 2021 toisen neljänneksen lopussa portfoliosijoitusten saamisia oli 405,8 miljardia euroa, kun edeltävällä neljänneksellä saamisia oli 386,6 miljardia euroa. Kantojen muutos selittyy rahoitustaloustoimilla ja portfoliosijoitusten arvomuutoksilla. Portfoliosijoituksia ulkomaille lisättiin 8,7 miljardia euroa, kun taas hinta-, valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset olivat 10,5 miljardia euroa. Portfoliosijoitusten saamisista 135,6 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa, ja 270,2 miljardia euroa osake- ja sijoitusrahastosaamisissa.

Portfoliosijoitusten osuus on suurin myös ulkomaisissa veloissa. Portfoliosijoitusten velkakanta oli 2021 toisen neljänneksen lopussa 463,2 miljardia euroa. Portfoliosijoitusten velka kasvoi edeltävältä neljännekseltä, jolloin portfoliosijoitusten velkojen kanta oli 446,3 miljardia euroa.

Kun ulkomaista nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoituslajeittain, nähdään että suurimmat nettosaamiset olivat suorissa sijoituksissa, kun taas suurimmat nettovelat olivat portfoliosijoitusten muodossa. Vuoden 2021 toisen neljänneksen lopussa suorien sijoitusten nettosaamiset olivat 40,0 miljardia euroa ja portfoliosijoitusten nettovelka oli 57,4 miljardia euroa. Portfoliosijoitusten suuri nettovelka selittyy joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden 137,7 miljardin nettovelalla. Osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 80,3 miljardia velkoja suuremmat.

Pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomeen

Vuoden 2021 toisella neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 3,6 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti eniten portfoliosijoitusten muodossa, 4,1 miljardia euroa. Suorina sijoituksina pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 1,0 miljardia euroa. Vastaavasti ulkomailta Suomeen pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten muiden sijoitusten muodossa 1,9 miljardia euroa.

Sosiaaliturvarahastoilla suurimmat nettosaamiset

Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia, 177,9 miljardia euroa, oli sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamisista 147,5 miljardia euroa oli osakkeiden ja sijoitusrahastojen muodossa, ja 27,2 miljardia rahamarkkinapapereiden ja joukkovelkakirjalainojen muodossa. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamiset kasvoivat edeltävältä neljännekseltä ennen kaikkea osake- ja sijoitusrahastovarallisuuden hinnanmuutosten myötä. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 168,2 miljardia euroa. Rahalaitosten nettovarallisuusasema heikkeni 2021 ensimmäisestä neljänneksestä muiden sijoituksien ja portfoliosijoitusten nettovelan kasvamisen myötä.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa (Liitetaulukkoa on korjattu 13.10.2021.).....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2
Tulot	1. Vaihtotase	25 012	24 894	29 654	26 239	28 719
	1.1 Tavarat	13 967	14 138	16 755	15 291	16 673
	1.2 Palvelut	5 643	5 631	7 743	5 585	6 169
	1.3 Ensitulo	5 061	4 754	4 790	4 796	5 543
	1.4 Tulojen uudelleenjako	342	371	366	567	334
Menot	1. Vaihtotase	25 816	24 235	26 152	26 504	28 492
	1.1 Tavarat	13 042	14 166	14 531	15 032	15 907
	1.2 Palvelut	6 443	6 347	7 154	6 567	6 889
	1.3 Ensitulo	5 196	2 855	3 174	3 439	4 610
	1.4 Tulojen uudelleenjako	1 134	867	1 293	1 466	1 087

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-41 081	-26 425	-55 772	24 829	-22 598
	S11 Yritykset	-8 781	-8 740	-13 132	-9 141	-13 066
	S121 Keskuspankki	11 472	-4 775	-15 734	28 732	4 392
	S122 Muut rahalaitokset	-26 872	-4 939	-21 770	9 584	2 559
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 311	1 386	1 970	3 272	3 038
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	64	258	1 650	.	439
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	705	278	916	567	-99
	S1311 Valtionhallinto	-3 538	-2 302	-4 392	-5 859	-1 119
	S1313 Paikallishallinto	28	-63	45	-43	34
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-15 756	-7 861	-6 056	-2 893	-19 118
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	284	333	730	607	342
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-39 418	-26 251	-56 759	25 565
S11 Yritykset		-6 906	-6 980	-12 727	-9 513	-13 093
S121 Keskuspankki		830	524	1 585	200	448
S122 Muut rahalaitokset		-18 724	-4 268	-34 904	44 366	9 882
S123 Rahamarkkinarahastot		1	.	.	.	-2
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		-10	474	1 171	1 892	931
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		-326	1 319	-2 005	.	-176
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		-194	74	29	114	90
S1311 Valtionhallinto		-575	-9 639	-2 134	-7 150	-4 126
S1313 Paikallishallinto		260	.	48	-32	-46
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-13 559	-7 843	-7 699	-4 829	-20 130
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		-216	86	-124	28	.

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-1 663	-173	987	-735	3 623
	S11 Yritykset	-1 875	-1 761	-405	372	27
	S121 Keskuspankki	10 643	-5 299	-17 319	28 531	3 943
	S122 Muut rahalaitokset	-8 148	-670	13 133	-34 782	-7 323
	S123 Rahamarkkinarahastot	-1				2
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 321	912	799	1 380	2 107
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	391	-1 061	3 656	-483	615
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	900	203	886	453	-189
	S1311 Valtionhallinto	-2 964	7 337	-2 258	1 291	3 007
	S1313 Paikallishallinto	-232	-63	-3	-11	80
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-2 197	-18	1 643	1 935	1 012
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	500	247	854	579	342

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2021, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4	2021/Q1	2021/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	842 295	837 947	815 886	879 096	888 014
	S11 Yritykset	158 007	155 555	147 330	148 090	145 583
	S121 Keskuspankki	101 549	96 629	80 925	109 653	114 060
	S122 Muut rahalaitokset	249 238	243 424	222 550	226 906	225 866
	S123 Rahamarkkinarahastot
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	85 934	89 373	96 835	104 718	110 767
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	33 956	35 355	35 501	35 954	36 535
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	30 968	31 647	33 393	34 507	34 981
	S1311 Valtionhallinto	14 134	14 625	13 771	13 461	13 579
	S1313 Paikallishallinto	828	783	931	865	926
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	151 678	153 573	165 785	184 308	184 072
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	16 003	16 984	18 866	20 634	21 644
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	845 540	848 097	828 409	883 632
S11 Yritykset		240 423	250 828	259 271	260 962	268 639
S121 Keskuspankki		14 061	14 554	16 117	16 347	16 784
S122 Muut rahalaitokset		380 210	373 772	341 288	385 465	394 071
S123 Rahamarkkinarahastot		3	3	3	3	2
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		27 736	29 222	32 480	36 077	38 391
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		57 278	60 662	57 903	59 355	59 388
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		3 367	3 448	3 479	3 649	3 754
S1311 Valtionhallinto		109 403	102 939	104 165	101 018	97 536
S1313 Paikallishallinto		4 989	4 992	5 036	4 953	4 907
S1314 Sosiaaliturvarahastot		5 335	4 857	5 970	13 076	6 204
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 734	2 820	2 697	2 725	2 725
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-3 245	-10 151	-12 523	-4 536
	S11 Yritykset	-82 416	-95 273	-111 941	-112 872	-123 056
	S121 Keskuspankki	87 488	82 075	64 808	93 306	97 276
	S122 Muut rahalaitokset	-130 972	-130 348	-118 738	-158 558	-168 206
	S123 Rahamarkkinarahastot	-3	-3	-3	-3	-2
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	58 197	60 151	64 355	68 640	72 376
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-23 322	-25 308	-22 402	-23 402	-22 853
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	27 600	28 199	29 914	30 857	31 227
	S1311 Valtionhallinto	-95 269	-88 314	-90 394	-87 557	-83 957
	S1313 Paikallishallinto	-4 161	-4 209	-4 105	-4 088	-3 981
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	146 343	148 716	159 815	171 231	177 868
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13 269	14 164	16 169	17 909	18 919

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa (Liitetaulukkoa on korjattu 13.10.2021.)

	Vuosi 2020	12 kk:n liukuva summa	2021/06	2021/07
1. Vaihtotase	1 984	4 557	727	559
1.1. Tavarat	2 934	3 528	260	159
1.2. Palvelut	-2 139	-1 781	-222	-228
1.3. Ensitulo	4 033	5 924	915	838
1.4. Tulojen uudelleenjako	-2 843	-3 115	-227	-209
2. Pääomatase	214	214	17	18
3. Rahoitustase	-821	2 707	1 903	-1 253
3.1. Suorat sijoitukset	6 382	850	383	-333
3.2. Portfoliosijoitukset	-809	15 733	3 527	-2 619
3.3. Muut sijoitukset	-5 725	-15 239	-2 430	2 137
3.4. Johdannaiset	-1 548	1 104	408	-486
3.5. Valuuttavaranto	880	258	14	48
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-3 019	-2 063	1 159	-1 830

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, portfoliosijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin portfoliosijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassa, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Marianna Mukkulainen 029 551 3405

Johannes Nykänen 029 551 3641

Vastaava osastopäällikkö:

Katri Kaaja

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute